

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII“, asociațiune de institute financiare ea însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA“ sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire (Bicaz), Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Codrul (Buteni), Codru (Lupșa), Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coroana (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hațegana, Hondoleana, Însoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehădia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciana, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de împrumut și păstrare (Ilva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Șoimul (Vașcău), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercăiana, Silvania, Speranța (Hosman), Steaua, Șoimul (Uioara), Fărâveana, Țibleșana, Timișana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânămărtin), Vulturul, (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:

pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—

Redactor responsabil:

CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Raportul Secțiunii economice a „Asociațiunii“.

— Cătră ședința plenară ținută la 14 Iulie 1914. —

Onorată ședință plenară!

Cum am arătat în raportul precedent, secțiunea noastră economică a îndeplinit toate mandatele și lucrările, ce i-s-au încredințat spre rezolvire din partea Comitetului central respective din partea biroului „Asociațiunii“. Lucrări speciale nouă — dela ultima noastră întrunire — nu ni-s-au dat, iar inițiative proprii, deși membrii secțiunii noastre s-au ocupat cu mai multe proiecte de acțiuni economice, am luat numai în măsură de tot restrânsă, dat fiind că timpul și împrejurările nu sunt tocmai prielnice pentru astfel de inițiative. Tot ce ni-s'a cerut din partea organelor „Asociațiunii“, a fost să studiam și să ne dăm părerea asupra noului proiect de regulament pentru secțiuni, ceea ce vom și face în firul raportului prezent.

Intre astfel de împrejurări, activitatea secțiunii economice își află expresiune cu deosebire în lucrările pe teren practic și literar-economic, precum și științifice ale singuraticilor ei membri, și — în fine — în sprijinul acordat acțiunii cooperative a „Asociațiunii“ prin acei membri ai secțiunii noastre, cari ocupă loc în comisiunea specială cooperativă, instituită de Comitetul central.

În cadrele acestei activități, ne permitem a Vă raporta:

1. Președintele secțiunii noastre d-nul *Parteniu Cosma*, pe lângă lucrările împreunate cu funcțiunile ce le ocupă, a scris și unii judicioși articoli în una din foile noastre;

2. D-nul *Ioan A. de Preda* a publicat valoroasa sa lucrare — rezultat a unei munci de ani de zile — cu privire la Constituția bisericii greco-orient. române;

3. D-nul *Romul Simu*, a ținut în cursul anului trecut prelegeri populare în comunele Răhău, Gușterița și Ludoșul mare și a pregătit trei lucrări pentru biblioteca poporală a „Asociațiunii“. Una dintre ele „Despre Asociațiune“ s'a și tipărit în Nr. 38 al numitei biblioteci, iar celelalte două: „Inbrățșirea meseriilor și negotului“ și „Folosul stupăritului“ se prezintă onoratei ședințe plenare cu propunere coresponsătoare din partea secțiunii noastre. Afară de acestea, d-nul Romul Simu a scris diverse articole în „Revista Economică“ și în alte foi române și a colaborat la calendarul „Asociațiunii“;

4. Referentul secțiunii, d-nul *Ioan I. Lăpădatu* a publicat lucrarea sa „Monografia institutului financiar Ardeleana“ precum și o broșură asupra „Problemelor viitoare ale băncilor noastre“. A colaborat regulat la „Revista Economică“ și — după putință — și la revista „Transilvania“ a „Asociațiunii“.

5. D-nul *Constantin Popp* a redactat „Revista Economică“, în care a publicat mulțime de articole și studii și a publicat „Anuarul băncilor române“ pe an. 1914 și — în fine:

6. D-nii *Vasile C. Osvadă* și *Nic. P. Petrescu* au continuat cunoscuta lor lucrare ziaristică în chestii economice și literare.

Cu privire la *acțiunea cooperativă* a „Asociațiunii“, ne permitem a Vă raporta, că acei dintre membrii secțiunii noastre, cari ocupă loc în comisiunea specială, instituită de Comitetul central, au fost de părerea și au stăruiat la toată ocaziunea, ca această acțiune să rămână unitară și condusă numai de organele „Asocia-

țiunii“, care au luat-o asupra lor, angajându-și chiar și puteri special pregătite, care să propage și înfăptuească tovarășii. Trebuie să regretăm însă, că scopul acesta nu a putut fi ajuns, cum ar fi trebuit. Cauza — după noi — a fost lipsa unei unități de vederi și a unei orientări depline în sânul Comisiunii cooperative; pentru că noi nu putem presupune, că altele ar fi fost motivele acelei acțiuni separatiste, cunoscută de D-voastră și inițiată de acele cercuri, sprijinită chiar și de unii membrii ai comisiunii cooperative, cari deși nu ocupă loc în secțiunea noastră. totuș — așa credem — ar fi avut datorința să stăruie pentru concentrarea acțiunii în sânul „Asociațiunii“ și nu pentru dismembrarea ei. Intre asemenea împrejurări, părerea noastră este, că Comisiunea cooperativă, divizată acum nu numai în vederi, ci și în acțiune, nu mai poate îndeplini misiunea plănuită de factorii competenți ai „Asociațiunii“ și de aceea — după ce și de altfel în sensul noului proiect de regulament chestiunea cooperativă este avizată la secțiunea economică — ne simțim îndemnați să propunem Comitetului central să renunțe la sprijinul dubiu al acestei comisiuni și să o disolve. Acțiunea cooperativă să se continue în modul proiectat prin ultimele decizii ale Comitetului central, cunoscute destul de bine și de D-voastră. La această acțiune, membrii secțiunii economice se simt obligați a-și da tot concursul, după cea mai bună știință și conștiință a lor.

*

Trecând după acestea la proiectul noului *regulament pentru secțiuni*, ne permitem a Vă atrage atențiunea asupra vederilor ce am avut onoare a Vă expune în raportul nostru precedent, în sensul căroră am fost pentru menținerea actualei organizări a secțiilor literare-științifice. Motivele ni le-am expus în raportul menționat. Azi vedem însă că se pune o și mai mare stăruință în scopul reorganizării secțiilor prin crearea a trei secțiuni nouă. Din parte-ne, oricât de mult aprețim stăruințele aderenților reorganizării, ne vedem obligați a ne face și de astădată rezervele noastre și a Vă ruga, ca, dacă peste tot nu se poate menține organizația de azi, să purcedem cu precauțiune la înmulțirea secțiilor, înmulțire, care continuându-se în viitor le poate total desorganiza, și să ne mulțumim cu crearea unei singure secțiuni nouă, aceea de științe juridice și sociologie. În urmare V-am propune:

Ad § 1 al proiectului noului regulament să se modifice în sensul ca secțiunea de medicină și igienă să rămână ca subsecțiune la cea de științe naturale și fizice, iar cea tehnică-industrială să se constituie — deasemenea ca subsecțiune în cadrele secțiunii economice;

Mai departe Vă propunem:

ad §-ul 4, precum și la ceilalți §§-i unde ar mai obveni, auxiliarul „vor“ să fie înlocuit cu „sunt“; tot asemenea aliniatul ultim al §-lui 4 să se elimineze, deoarece e în contradicție cu aliniatul întâiu din acelaș

§, conform căruia membrii activi sunt scutiți de taxe, iar membrii corespondenți și așa au vot numai dacă sunt membrii ordinari, pe viață sau fundatori ai „Asociațiunii“ și dacă și-au achitat taxele;

ad §-ul 5, aliniatul a) să se elimineze, deoarece e în contradicție cu dispozițiunile §§-lor 3 și 4, conform căroră membrii activi se aleg din sânul membrilor ordinari, pe viață sau fundatori ai „Asociațiunii“ și ca membrii activi în sensul aliniatului întâiu din §-ul 4 sunt scutiți de taxe. Din aliniatul b) și cel final al aceluiăș §, să se elimineze adaosul „și în cele plenare“, deoarece dacă se zice că membrii au drept de propuneri și vot decisiv în ședințele secțiilor, de sine se înțelege că și în cele plenare, cari încă sunt ședințe de ale secțiilor;

ad §-ul 8 să se zică că membrii activi se aleg „de regulă“ din sinul membrilor corespondenți;

ad §-ul 9 în loc de „altă secțiune“, să se zică „din orice secțiune“, pentru că altfel ar urmă că membrii din secțiunea, care nu a făcut candidarea să fie excluși a face propuneri pentru alegere în propria lor secțiune;

ad §-ul 23 aliniatul ultim să se modifice în sensul ca executarea deciziunilor să o facă biroul, pentru că fără prezident, notarul nu poate executa nici o deciziune adusă, iar sub birou se înțelege prezidentul și notarul;

ad §-ul 28 să se susțină dispozițiunile de până acum, anume ca secțiunile să fie obligate a ține cel puțin 2 ședințe pe an, deoarece înmulțirea ședințelor reclamă prea mari cheltueli;

ad §-ul 29 după aliniatul al treilea să se adauge următoarele dispozițiuni: Pentru a se putea aduce deciziuni valide, se cere să participe la ședință cel puțin trei membri, între cari cel puțin doi să fie activi. În caz când la ședință sunt numai doi membri activi, membrul corespondent, care înlocuește pe cel activ, participă cu vot decisiv la aducerea deciziunilor.

*

În sfârșit dați-ne voie Onorată ședință plenară, să Vă raportăm și despre două chestiuni, cu cari ne-am ocupat și pe seama căroră am voi să se ia inițiativele necesare din partea Comitetului central al „Asociațiunii“ pentru că să poată fi rezolvite cât mai curând. Una din aceste chestiuni se referă la *noua lege despre izlazarile comunale* și alta la *cursurile pentru adulți*. Ambele sunt chestiuni a căroră importanță se resimte de ori și cine și prin urmare credem de superfluă orice discutare a lor. Tocmai de aceea să ne dați voie ca să nu insistăm asupra lor, ci simplu să ne prezentăm propunerile în sensul căroră au să se rezolve ele.

*

Cu acestea am fi ajuns la sfârșitul raportului nostru și tot ce ar mai trebui să spunem, ar fi să Vă arătăm părerea noastră și asupra chestiunilor puse la ordinea zilei și comunicate nouă astăzi prin secretarul „Asociațiunii“. Dați-ne voie să facem aceasta în firul propunerilor ce Vă rugăm a primi și anume:

1. să luați act de raportul nostru;
 2. să aderati la propunerea ce o facem Comitetului central al „Asociațiunii“ în scopul disolvării comisiei cooperative;
 3. să considerați observările noastre cu privire la modificările de făcut în proiectul de regulament pentru secțiunile literare-științifice;
 4. să primiți propunerea, ca lucrările d-lui Romul Simu și anume: „Imbrățișarea negoțului și a meseriilor“ și „Folosul stupăritului“ să se tipărească în biblioteca poporală a „Asociațiunii“;
 5. să hotărâți, să se recomande comitetului central să facă și din partea sa pașii necesari în scopul explicării legii despre izlazarile comunale (art. de lege X:1913) și pentru constituirea faptică a societăților de izlaz;
 6. Tot asemenea să se invite Comitetul central să ia măsuri pentru ca cursurile pentru analfabeți să se completeze cu cursuri pentru adulți, stăruind pentru ca poporul să se deprindă tot mai mult la scris și cetit;
- Mai departe și în legătură cu propunerile secretarului, Vă rugăm;
7. să luați act, că secțiunea noastră este reprezentată în Comitetul de redacție al revistei „Transilvania“ prin referentul ei, care, cu sprijinul celorlalți membri ai secțiunii, va căuta să ușureze redactarea acestei reviste; tot asemenea că membrul secțiunii noastre, d-nul R. Simu a publicat broșura Nr. 38 din biblioteca poporală a „Asociațiunii“, iar dacă se primește propunerea noastră de sub p. 4, în anul acesta va mai publica încă alte două broșuri;
 8. să acceptați propunerea, ca în viitor secretariatul „Asociațiunii“ să publice în fiecare an un repertoriu general al publicațiilor românești, repertoriu pentru care în ce privește literatura economică va colabora d-nul Romul Simu;
 9. cu privire la aranjarea unor prelegeri economice sistematice în Caransebeș, suntem de părere să se exmită prin biroul „Asociațiunii“ conferențiarilor ei și — în fine
 10. Vă prezentăm lista candidărilor în secțiunea tehnică industrială.
- Sibiu, la 12 Iulie 1914.

Ioan I. Lăpădatu,
referent.

Mobilizarea financiară a Monarhiei.

(Urmare).

Dacă în urma fricei parte închipuite, parte exagerate necesitățile de bani provocate au luat proporții atât de mari, încât nici statul, nici institutele de bani nu le pot satisface, atunci pot fi justificate dispozițiile legale, prin cari statul interzice pe un timp anumit validarea judecătorească a pretensiunilor bănești.

Dispozițiile acestea, justificate în caz de mobilizare și războiu, așa numitele *moratorii* sunt foarte cu-

noscute în legislațiile străine, ba se pun în aplicare și în cazuri când ținuturi întregi sunt atinse de calamități elementare (cutremure de pământ, epidemii).

În Ungaria art. de lege LXIII din 1912, despre dispozițiile excepționale în caz de războiu, autorizează în general guvernul să ia, când împrejurările o reclamă aceasta, dispozițiile ce le va afla de necesare în privința moratoriului. Paragraful 16 al legii amintite zice: ministrul poate lua în privința validității pretensiunilor de drept privat — între cari și privitor la validitatea pretensiunilor cambiale — apoi privitor la procedura civilă procesuală și extraprocuală și în general privitor la justiție, în fine în privința băncii de emisiune — dispoziții excepționale și în scopul acesta poate stabili și abateri dela legile în vigoare

Decretarea moratoriului este de o importanță capitală pentru pretensiunile cambiale, fiindcă procedura cambială este cea mai scurtă și fiindcă în caz de războiu îndeplinirea actelor cambiale (prezentarea, protestul) întâmpină adeseori greutăți, ba este făcută chiar imposibilă. Ce privește afacerile procesuale și neprocusuale, moratoriul este necesar în special din motivul, că evenimentele de războiu pot împiedeca procedura judecătorească sau apoi persoanele chemate sub drapel și îndeplinind serviciu activ în armată, trebuie luate sub scutul forurilor judecătorești civile, pentru ca execuția dusă în contra celor chemați sub drapel sau a partidelor, a cărora interese sunt primejduite prin războiu — să nu treacă peste asigurare. Cetățeanul, care îndeplinește serviciu activ în armată nu poate fi expus posibilității, ca atunci, când își pune în joc viața pentru patrie — să-și piardă eventual, fără vina sa, averea.

Moratoriul, oricât de justificat ar fi, totuși are două *tâșuri*. Adeseori nu numai că nu atenuiază grava perturbație a vieții economice, ci o mai și potențiază. Comerciantul, capitalistul, banca, a contat cu siguranță la incurgerea unor pretensiuni, cari de fapt n'au încurs. Nimeni nu îndrăznește să mai deie ceva pe credit, fiindcă nu știe, până când durează situația excepțională. Firme de rangul prim, comercianți, cari întrețin legături cu străinătatea vor uză de favorul, ce le acordă moratoriul în interesul creditului lor propriu și a legăturilor lor comerciale. Față de ei, din contră, se va valida moratoriul mai necruțător. În special va avea mare efect moratoriul asupra circulației bancnotelor. Aceasta va crește în continuu, fiindcă bancnotele nu se vor mai reîntoarce în mod normal la bancă — pe calea încasării cambiilor.

Efectul moratoriului asupra băncii de emisiune iese în mod foarte interesant la iveală din bilanțul Băncii Franței din timpul războiului franco-german. Banca a prolongit, în urma moratoriului, pretensiuni în sumă de 869 milioane franci, din cari au rămas pendente (neregulate) și în suferință, după expirarea ultimului moratoriu (Iulie 1871) 273 milioane. În anul următor, ce este drept, partea cea mai mare a pretensiunilor a încurs, cu toate acestea au trebuit amortizate ca pretensiuni neincasabile K 77 milioane.

Afară de Franța au recurs la moratoriu Rusia în războiul cu Turcia și în cel japonez pentru Siberia; în timpul mai nou toate statele balcanice, pe când Germania, Japonia și Turcia, n'au uzat de acest mijloc. În Turcia, ce este drept, a fost vorba de moratoriu, la dorința băncilor din Constantinopol însă, s'a abandonat. Totuși a avut bunul efect, că Turcia bătută a fost cea dintâiu, căreia, în butul încercării de boicot a marilor puteri, piața din Paris, i-a deschis credit și legăturile comerciale, cu celelalte țări europene s'au început imediat după încheierea păcii. După astfel de experiențe

nu este mirare, că părerea, că moratoriile trebuie evitate peste tot sau să se facă uz de ele numai în cazuri de tot extreme, are mulți aderenți

Trecând acum dela modalitățile de ameliorare a cererilor de bani, provocate de teama de războiu — la mijloacele de satisfacere a *adevăratelor necesități* ale statului și ale economiei naționale, vine în considerație — în lipsă de tezaur de războiu — în prima linie *numărarea de cassă*, adunat încă în timp de pace din partea miniștrilor de finanțe ale celor două state și din partea ministrului comun de războiu.

Un mijloc mai primitiv pentru satisfacerea necesităților statului mai este, afară de întrebuițarea numărării de cassă, *suspendarea singuraticelor poziții ale budgetului de pace* și întrebuițarea disponibilităților astfel câștigate pentru cheltuielile de războiu. În bugetele de miliarde se preliminează numărăse cheltuieli, cari în cursul războiului se pot reține, fără a produce nici o pagubă sau peste tot pot fi suprimate. Superflue devin în deosebi sumele preliminate pentru construcții, investiții, subvenții etc. Rusia, în ultimul său războiu, a făcut în modul acesta, fără nici o greutate, economii de peste jumătate miliard.

Limitarea bugetului însă nu poate fi dusă la extrem. În deosebi trebuie grijit ca mecanismul administrativ al statului să funcționeze fără întrerupere. De aceea procedeul lui Friederic-cel-mare, care a reținut lefitele funcționarilor de stat, azi nu mai poate fi aplicat. În vremuri când toate obiectele necesare traiului se scumpesc, funcționarii și așa resimt și poartă îndeajuns sarcinile războiului. Impovărarea veniturilor funcționarilor de stat, cu contribuții, cum a făcut Rusia la sfârșitul războiului japonez, încă este o măsură grea, dar totuși suportabilă, pentru că în caz de războiu le scad și celorlalte clase veniturile. Dintre lefuri s'ar putea reține în întregime sau în parte numai competențele acelor ofițeri și funcționari, cari iau parte la războiu și de cari se îngrijește statul, presupunând că competențele din chestiune nu sunt necesare pentru susținerea familiilor respectivilor. Orice altă măsură are caracterul unui împrumut forțat, la care trebuie să se apeleze numai în caz extrem.

Nu trebuie uitat, că față cu economiile, ce se fac la budget, va urma și o reducere simțitoare a veniturilor statului și se poate prea ușor întâmpla, ca cele două poziții opuse să se egaleze întocmai.

Important mult mai mare, decât mijloacele amintite, au *prestațiunile naturale*, cari se pot pretinde dela cetățeni, corporații, comune, în formă de prestațiuni de războiu.

Aceste prestațiuni de războiu pot fi: punerea la dispoziție de brațe de muncă, de mijloace de transport și de comunicație, de stabilimente industriale, de linii telegrafice și telefonice, de animale acomodate pentru serviciul de informație, de furnisări și de locuri de tabere, de teritorii de pământ și de edificii; furnisarea de articole de alimentație, de material de foc și alt material, de unelte, instrumente și alte mijloace auxiliare de războiu; mai departe punerea la dispoziție a drumurilor, restrângerea sau totala sistare a circulației, în fine îngrijirea de oameni bolnavi, de vite bolnave și de bunuri.

Aceste prestațiuni personale și materiale sunt impuse comunelor și locuitorilor monarhiei prin legea austriacă dela 26 Dec. 1912 (despre prestațiunile de războiu) și în Ungaria prin art. de lege LXVIII:1912. Prestațiunile făcute pe baza acestor legi și despăgubirea pagubelor suferite, trebuie plătite „întrucât se

poate“ (§ 32) în bani gata. Dacă plata momentană nu ar fi posibilă prestațiunea de războiu trebuie chitată în scris. În temeiul acestei chitanțe prestatorul își poate anunța pretensiunea cel mai târziu în timp de 6 luni după totala desarmare a trupelor reîntoarse din campanie. Examinarea pretensiunilor provenite din prestațiuni de războiu și deciderea lor nu cade în competența judecătorilor civile, ci în a comisiunilor numite de ministru.

În primele săptămâni ale iritației cauzate de războiu razimul principal și ultimul izvor, chemat a satisface necesitățile financiare ale statului și ale economiilor private este *banca de emisiune*. Pe aceasta o asaltează în prima linie întreaga lume comercială și financiară. Se adresează la ea, în mase mai mari, nu numai aceia, cari în timp de pace au uzat de credit la ea, ci mijlocit și aceia, cari au stat în legături de afaceri cu clienții băncii. Statul, care mai înainte a fost creditor al băncii, devine deodată debitor al ei prin aceea că-i cere avansuri, escontează bonuri de tezaur, sau lombardează poate efecte de stat.

Banca, care dispune de rezerve suficiente de metal și a căreia emisiune de bancnote este organizată destul de elastic, va putea rezista asaltului. Mai bine va rezista aceea bancă, care, afară de aceasta este cu totul independentă de stat și de politică, este condusă în spirit comercial, mobil și a veghiat asupra licuidității sale. Iar misiunea și-o va îndeplini mai bine atunci, când nu va proceda cu teamă, șovăelnic, ci hotărât, rezolut. Pentru satisfacerea necesităților reale și a celor provocate de teama de războiu, trebuie să împartă creditul chiar și cu două mâni. Este adevărat, că circulația de bancnote va lua proporții mari, dar aceasta este numai o apariție trecătoare, provocată și justificată de forța împrejurărilor, apariție, care nu primejduiește valuta de metal a țării.

După cum războiul smulge pe cetățeanul capace de arme din mijlocul ocupației sale pacifice și întreagă mașineria statului și mare parte a economiei naționale ies din mersul lor normal și iau direcții nouă, tot astfel trebuie să urmeze și banca de emisiune în fața marilor probleme naționale ale războiului și să pună în planul al doilea normele sale de afaceri obișnuite.

Etalonul de interese, relația dintre circulația de bancnote supuse la dare și cele libere de dare, ori și câtă importanță ar avea în timp de pace, nici nu vin în considerație — în războiu. În învălmășala crizei de războiu este acceptabil orice etalon, să fie numai bani. Iar circulația de bancnote trece chiar și peste limitele cele mai extreme ale contingentului liber de dare. Necesitățile războiului întrec aproape totdeauna rezerva liberă de dare, dar nu trec și peste sfera de competență a băncii, care este îndreptățită a emite bancnote supuse la dare — în cantități nelimitate și în conformitate cu trebuințele.

Urcarea etalonului de regulă nu va avea consecvențele obișnuite. Abstrăgând de faptul, amintit deja, că în timpuri de criză mărimea etalonului nu joacă rol, urcarea ratei oficiale nu poate împiedeca cu totul scurgerea aurului în străinătate, pentru că datoriile către străinătate trebuie necondiționat achitate. Asaltul circulației interne asemenea nu poate fi împiedecat, căci mare parte, nu este provocat de necesitățile de credit, ci de lipsa mijloacelor de plată.

De aceea este întrebare, că oare consult este, ca banca de emisiune să urce etalonul în astfel de vremuri? Când la 1866 banca sud-germ. (Süddeutsche Bank) a făcut încercarea de a-și mări licuiditatea prin ur-

care etalonului și restrângerea creditelor — procedeul acesta a aflat reprobare generală. O politică contrară a acestora a urmat banca de emisiune prusiacă la 1866 și 1870, și banca națională austriacă la 1866, dar mai ales banca de emisiune japoneză în războiul ruso-japonez, cari tocmai în primele săptămâni ale războiului au încuviințat creditele cu mâna largă, contribuind în mare măsură la liniștirea spiritelor agitate.

Că ce este capabilă a presta o bancă de emisiune la înălțimea situației și bine fondată a dovedit în mod splendid Banca Franței în cursul războiului din 1870/71. La început etalonul peste tot nu l-a urcat, iar mai târziu l-a urcat numai treptat, până a ajuns la 9 August 1870 la maximalul de 6%, pe care l-a menținut. Pe lângă că a servit în aceste vremuri necesitățile de credit ale țării, Banca Franței a pus la dispoziția statului francez, în formă de avans, nu mai puțin decât 1½ miliarde de franci. Ultimul ei sumar dela 13 Septembrie 1870, a arătat pe lângă o circulație de bancnote de 1174 milioane, o rezervă metalică de 790 milioane, deci o acoperire metalică de 44%. Când la 29 Iulie 1871 banca a început să-și publice din nou bilanțurile, circulația de bancnote se ridicase, ce este drept, la 2213 milioane, rezerva metalică s'a redus la 550 milioane, acoperirea a fost 25%, — cu toate acestea Banca Franței a fost în stare a desvolta în jurul achitării despăgubirii de războiu de 5 miliarde o activitate de dreptul miraculoasă. Cu drept cuvânt a putut zice mai târziu Thiers: patria a salvat-o „Banca de Franța“.

Cu laudă trebuie menționată și Banca imperială rusească, care a suportat războiul japonez de 19 luni, agravat însă și cu turburări interne, — fără nici o sguđuire, ba chiar în mod impunător. Rezerva de aur și pretensiunile momentan scadente în aur ale băncii imperiale rusești s'au cifrat la sfârșitul războiului cu 1135 milioane ruble (K 4.369,750,000) întrecând circulația de bancnote cu circa 140 milioane ruble (K 539 milioane) astfel că la terminarea războiului banca s'a aflat încă în situație de a-și urca circulația de bancnote cu 440 mil. ruble (K 1694 mil.) sau de a cheltui o sumă egală cu aceasta din rezerva sa metalică. Chiar și în caz când circulația de bancnote s'ar fi urcat la limita extremă admisă de lege, bancnotele ar fi avut în rezervele de aur ale băncii o acoperire de 80%, o acoperire, cu care celelalte bănci de emisiune europene nu se pot lăuda nici în timp de pace.

(Va urmă).

Starea agricolă a României.

— La sfârșitul lunii Iunie 1914, st. n. —

(Extras din «Buletinul lunar al Observatorului astronomic și meteorologic Nr. 6, anul XXIII, 1914.»)

Ploile generale și parțiale ce au continuat să cadă aproape în toate zilele din Iunie, au fost dăunătoare vegetației cerealelor, cari nu au ajuns la maturitate în condițiuni satisfăcătoare, mai cu deosebire lucrărilor de întreținere ale plantelor prășitoare, cari urmau să fie executate tocmai în această epocă. Abundanța și frecvența ploilor nu numai că au culcat cerealele mai dezvoltate, și au produs inundațiuni sau stricăciuni în unele regiuni ale țării, dar din cauza prea multei umezeli și a băltoacelor din câmpii, (partea

centrală și de sus a Moldovei), porumbul, sfeclele, viile, etc., nu s'au putut săpă la timp și în multe părți sunt năpădite de buruieni.

Cu toate aceste neajunsuri, starea agricolă se prezintă la finele acestei luni încă destul de satisfăcătoare în toată țara, și dacă ploile vor încetă, urmând o perioadă de timp favorabil, se prevede pretutindeni o producțiune multumitoare.

Ploile au avut însă și consecințe bune, spălând în mare parte sămănăturile de toamnă (grăul, orzul și secara) de rugina abundentă apărută în luna precedentă pretutindeni. Ultima decadă, având perioada cea mai caldă cu multe zile de vară și ploi numai parțiale, a înlesnit cerealelor să ajungă la maturitate în condițiuni favorabile. Secerișul orzului, pe alocuri a grăului și secarei timpurii, a început în ultimele zile ale lunii aproape în toată Muntenia și în Dobrogea; în Moldova, vegetațiunea lor fiind mai târzie, sunt încă verzi. Sămănăturile de primăvară se prezintă în toată țara în condițiuni excepționale de bune ca dezvoltare și vegetațiune; ovăsul e înspicat și în unele părți înflorit, încât se speră să dea o producțiune frumoasă de paie și de boabe.

Porumbul a crescut repede, mai ales cel timpuriu; el este mare; se prezintă cât se poate de frumos și s'a prășit (sapa 1-a și a 2-a), s'a rărițat mai în întreaga țară. La unele varietăți de porumb timpuriu este aproape ca să-i dea spicul. În partea centrală și de nord a Moldovei, sunt multe localități unde încă nu s'a putut termina prima prășilă a porumbului, executându-se cu greu din cauza buruienilor, cari l-au năpădit, și din aceea a ploilor prea dese. Sunt temeri că parte din porumb și chiar din sfeclele de zahăr din această regiune vor rămânea neprășite sau nerărite.

Plantele furagere anuale, ca și cele vivace merg foarte bine pretutindeni; luțerna și trifoiul s'au cosit a doua oară, deasemenea s'au cosit și unele din fânețele naturale; tot din cauza ploilor însă fânul nu s'a putut uscă și strânge în bune condițiuni, așa că parte din nutreț s'a stricat sau s'a înegrit.

Rapița se treeră; producțiunea ei e mică de tot, având timp neprielnic, atât la seceriș cât și la treerat.

Pășunile și izlaurile au iarbă suficientă pretutindeni.

Tutulul s'a transplantat în bune condițiuni, făcându-se amândouă sapele; el a suferit însă în unele părți de mană sau de ariceală din cauza multor ploi și a răceleii.

Viile, deși dezvoltate, înflorite și bine legate în prima jumătate a lunii în Muntenia, și în a doua jumătate în Moldova, totuș din cauza ploilor, a umezelei și a perioadelor reci, a apărut în cea mai mare parte a țării: «peronospora», «oidium» sau alte boale criptogamice. În multe părți cu tot tratamentul aplicat, neputându-se menține din cauza ploilor, frunzele și chiar strugurii se usucă și cad. În unele podgorii s'a ivit insecta «cochylis», care produce multe stricăciuni. Viile tratate și îngrijite la timp se mențin

totuș bine; cele cari au avut de suferit mai mult sunt cele indigene, dela cari se așteaptă o producțiune submediocră.

Pomi în general au fructe în deajuns; din cauza multor ploii și la ei a căzut parte din roade înainte de timp. S'au copt în cursul acestei luni: cireșile, vișinile, smeura, dulele și coacăzele.

Zarzavaturile sunt abundante, multe din ele (ceapa) suferă de mană,

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Budapesta, 23 Iulie 1914.

În urma depresiunii continue și a multiplelor evenimente și cauze, cari influențează în mod hotărât desvoltarea piețelor de efecte și a pieței de bani, precum și a politicii externe a monarhiei, cursul efectelor a continuat procesul de devalvațiune în zilele din urmă în așa măsură, încât acest proces a devenit cu drept cuvânt o destrăbălare. S'a calculat diferența dintre cursul prezent al efectelor cotate la bursa din Budapesta și cel de acum trei ani și s'a ajuns la un rezultat foarte regretabil. La acți devalvațiunea face cca. 946 mil. cor., la rente 1 miliard și 100 mil. cor., la scrisurile fonciare cca. 380 mil. cor. și la lozuri cca. 5 mil. cor. Astfel în total ajungem la o cifră de cca. 2 $\frac{1}{2}$ miliarde cor. Considerând însă și devalvațiunea multor efecte necotate la bursă, acți dela bănci din provință, etc., cifra aceasta trece cu mult peste 3 miliarde cor. Luni—Marți renta de 4% de cor. ung. a scăzut până la 77.30, iar statul nu poate pune stăvilor acestei devalvațiuni continue, căci din străinătate revin cantități enorme de efecte cari trebuie absorbite.

Pe piața internă de bani situațiunea e continuu precară. Cererile se mișcă între limite restrânse, dar și ofertele lipsesc cu totul, reesconteurii observând cea mai strictă rezervă în fața evenimentelor, ce se îngrămădesc pe orizont. Etalonul privat notează între astfel de împrejurări numai nominal: 3 $\frac{7}{8}$ % pentru material prima vienez, 4 $\frac{1}{8}$ % pentru material prima budapestan, 4 $\frac{1}{2}$ % pentru material dela bănci mijlocii și dela 4 $\frac{3}{4}$ % în sus pentru material de altă proveniență.

Situațiunea băncii de emisiune s'a mai ameliorat per medio, întrucât contingentul de bilete supuse la dare de cca. 82 mil. cor. ce-l mai aveă per 7 l. c. a dispărut și în locul aceluia banca are o rezervă de bilete libere de dare de cca. 24.3 milioane cor. În anul trecut la acelaș termen aveă în circulațiune un contingent de bilete supuse la dare de 103 $\frac{1}{2}$ mil. Portofoliul a scăzut cu 56.6 mil., Lombardul cu 9 mil. și contingentul bancnotelor în circulațiune cu 48 mil. Depunerile de giro au crescut abia cu 2 mil. iar stocul metalic a scăzut cu peste 2 mil.

La *Berlin* continuă abundența de numărar. În zilele din urmă banii de zi se îmbiau chiar și cu 1 $\frac{1}{2}$ %. Etalonul privat se menține la 2—2 $\frac{1}{4}$ %. Contingentul de bilete libere de dare s'a urcat per medio la 316 $\frac{1}{2}$ mil. marce. Portofoliul a scăzut cu 166 mil., iar lombardul cu cca. 3 mil. Stocul metalic s'a urcat cu 43 mil., iar contingentul bancnotelor în circulațiune a scăzut cu 198 mil.

La *Londra* situațiunea asemenea e favorabilă. Stocul metalic al băncii de emisiune s'a urcat, iar

portofoliul a scăzut cu o cifră considerabilă. Numărar este pe piață în abundență. Etalonul privat cotează 2 $\frac{3}{8}$ %.

La *Paris* asemenea s'a mai ameliorat situațiunea în urma emisiunii recente, care legase pentru scurtă durată aproape 4 miliarde de franci. Etalonul privat a scăzut la 2 $\frac{5}{8}$ %. Stocul metatic al băncii de emisiune franceze a rămas per medio staționar, adică la 4 miliarde și aproape 93 mil. franci în aur și 635 mil. în argint. Contingentul bancnotelor în circulațiune a crescut cu cca. 5 mil. la miliarde 45 mil. franci. Portofoliul cambial a scăzut dela trei miliarde 79 mil. franci la 1 miliard și 616 mil. franci.

Etalonul privat la *Bruxelles* notează 3 $\frac{1}{4}$ %, iar la *Amsterdam* 3 $\frac{3}{16}$ %.
V. V. B.

CRONICĂ.

Necrolog. *Vasile Hosszu*, membru în direcțiunea institutului «*Vatra*» în Cluj, a încetat din viață la 18 crt. în etate de 72 de ani.

— *Nicolae Vlad*, viceprezid. instit. «*Ardeleana*» din Orăștie, prezidentul direcțiunii «*Geogeanei*» din Geoagiu și a «*Șoimului*» din Uioara a reposat la 18 crt. în etate de 68 ani.

Din acest prilej au dăruit în loc de cunună pe sicriu «*Ardeleana*» K 100—gimnaziului din Brad și «*Geogeană*» K 50—mesei studenților din Brad.

— *Iosif Popescu* membru în direcțiunea institutului «*Mureșiana* din Reghin a încetat din viață la 21 crt.

Rezerva de numărar a băncilor. S'a răspândit nu de mult în pressă știrea că conducerea Băncii Austro-Ungare ar fi adresat băncilor în mod confidențial somarea să plaseze la banca de emisiune o cantitate mai mare de bani gata. Știrea în forma aceasta, precum se anunță, dela loc competent, nu corăspunde adevărului.

Fapt însă este, că în ministerul de finanțe austriac se pregătește o ordinațiune, prin care băncile vor fi obligate a-și plasa cel puțin 10% în *efecte de stat*, cari vor putea fi controlate oricând de organele statului. Efectele, probabil, vor trebui depuse la «*Cassa de păstrare postală*». *Dispoziții analoage sunt pe cale a se lua și la noi în Ungaria, unde în ministerul de finanțe asemenea decurg lucrările pentru studiarea acestei chestiuni.*

Date din Anuarul Școlii comerciale super. din Brașov pe 1913/14. În anul școlar expirat Școala noastră comercială din Brașov a fost cercetată în total de 118 elevi, toți Români. Din aceștia au fost înscriși în cl. I com. 45 de elevi, în cl. II com. 36 de elevi și în cl. III com. 37 de elevi. După ocupațiunea părinților cei mai mulți elevi (52) au fost fiii de mici proprietari; câte 15, fii de pensionari și mici comercianți; fii de preoți au fost reprezentați cu 8. Ceilalți au fost fii de funcționari publici, comerciali și industriali etc.

Pentru sporul în studii au fost clasificați cu nota generală, «foarte bine» 17 elevi, cu «bine» 42 elevi, cu «suficient» 58 elevi, cu «nesuficient» din un obiect 10 elevi, cu «nesuficient» din două obiecte și cu mai mulți «nesuficienți» câte 6 elevi. Privatiști au fost 21.

La examenul de maturitate dela finele anului au reușit 35 de candidați: 8 cu «foarte bine» 9 cu «bine» și 18 cu «suficient». Vor repeta în Septembrie a. c. examenul din un obiect 4 candidați; iar doi au fost respinși pe un an.

Cu ceice au făcut examenul de maturitate în Septembrie și Decembrie 1913 numărul absolvenților școlii comerciale din Brașov, provăzuți în anul școlar 1913/14 cu atestatele de maturitate este de 44, cu 15 mai mulți decât în anul premergător.

Personalul didactic al Școlii s'a compus în anul 1913/14 din director și 9 profesori.

*

Donațiune pioasă. Precum aflăm, inst. «Voileana» din Voila a dăruit pentru edificarea bisericii gr. or. din Voila frumoasa sumă de K 3000.—. Fapta se laudă de sine.

*

Aviz! La «Banca generală de asigurare», societate pe acții în Sibiu se primesc mai mulți practicanți pentru biroul din Sibiu. Tinerii cu praxă de birou și cu scrisoare frumoasă posedând limba română, maghiară și germână sunt preferiți.

Ofertele de serviciu însoțite de documentele originale sau în copie și indicând referințele se primesc până la 31 Iulie n. a. c. la direcțiunea din Sibiu a «Băncii Generale» (edificiul «Albina»).

SUMAR.

Raportul Secțiunii economice a „Asociațiunii” — Mobilizarea financiară a Monarhiei. — Starea agricolă a României. — Revista financiară: Situațiunea. — Cronică: Necrolog, Rezerva de numărare a băncilor, Date din Anuarul Școlii comerciale sup. din Brașov pe 1913/14, Donațiune pioasă, Aviz.

Școala comercială sup. gr.-or. română în Brașov.

Aviz pentru anul viitor.

Anul școlar 1914/15 se va începe la 1-a Septembrie v. 1914. Înscrierile se fac de Direcțiune în zilele de 1, 2 și 3 Septembrie v. 1914.

Pentru a se împiedeca o aglomerare prea mare de elevi în clasa I-a comercială și a se putea face o selecțiune mai bună a lor, conferința a adus următoarea hotărâre:

1. Prenotările pentru înscriere în clasa I. comercială să se facă în fiecare an prin cerere în scris până în 15 August st. v. la Direcțiune.

2. Lista celor prenotați să se pertracteze în conferința de începere a anului școlar, în care se va decide eventuala primire sau respingere.

3. Sub'nici o împrejurare să nu se primească în clasa I. comercială un număr mai mare de elevi, decât cel admis de regulament, adică 40 de elevi.

4. Cei neinsinuați până la termenul fixat în punctul prim, precum și ceice nu vor prezenta la însinuare atestatele convenite, pot fi primiți la școală numai în cazuri de tot excepționale.

În clasa primă pot fi primiți numai acei elevi, cari au absolvat cu succes și pot produce atestat de trecere din clasa IV. gimnazială, reală sau civilă, dela o școală publică. La înscrierea tuturor se cere *atestat școlar și atestat de botez*.

Examenul supletorii și de emendare se vor ține în 1, 2 și 3 Septembrie v. 1914. Ceice vor întârziă atât dela acest examen, cât și dela înscriere, pot fi admiși numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credință cauza întârzierii. Examenul de privatiști se vor ține în 6 Septembrie v. 1914. Aceștia au însă a se însinua în persoană la Direcțiune cel mult până în 1 Septembrie v. 1914.

Examenul de corigență de maturitate se va ține în zilele de 9 și 10 Septembrie v. 1914 la 7 oare dimineața. Examenul oral de maturitate de emendare se va ține în 13 Septembrie v. 1914 la 8 oare dimineața.

A) Didactru și taxe școlare.

§ 1. Fiecare elev primit la școala comercială superioară gr.-or. română plătește la înscriere o taxă de înscriere de 10 K.

§ 2. Didactrul anual pentru fiecare clasă e de câte 60 K de elev.

§ 3. Fiecare elev plătește pentru fondul de pensiune al profesorilor anual câte 10 K.

§ 4. Pentru amortizarea edificiului școlar se plătesc anual câte 26 K taxă edilă din partea fiecărui elev.

§ 5. Elevii de confesiuni străine decât cea greco-orientală și greco-catolică română, precum și cei din țări străine, plătesc taxele înșirate mai sus duple.

6. La înscriere fiecare elev e dator a mai plăti următoarele taxe și competențe în sumă întregă:

- a) 3 K pentru certificat școlar.
- b) 1 K pentru biblioteca profesorală și școlară.
- c) 1 K pentru anuarul școlii.
- d) 2 K pentru societatea de lectură.
- e) 9 K taxă de excursiuni și alte cheltueli școlare.
- f) 4 K pentru mijloace de învățământ și mobilier.
- g) 3 K 50 fil. taxă pentru baie.
- h) 50 bani pentru locul de patinat.

Total K 120 și taxa de înscriere K 10

Dela plățirea taxelor din punct 6 nu poate fi scutit nici un elev sub nici un titlu.

§ 7. Toate taxele se plătesc la Eforia școlară, și Direcțiunea are dreptul a primi și înscrie în școală numai pe acei elevi, cari duc bilet de îndreptățire la înscriere dela Eforia școlară.

§ 8. Scutirea de taxele înșirate în paragrafii precedenți o face Eforia școlară.

B) Taxe de examene.

§ 11. Examenul de primire și examenul de clasă sunt libere de taxă.

§ 12. La examenul de clasă private, de câte un singur obiect, se plătește o taxă de 6 K de fie-

care obiect, care revine profesorului examinător din obiectul respectiv, plus taxa de K 14.30 pentru director și certificatul școlar.

§ 13. Privatiștii plătesc pentru fiecare examen de clasă toate taxele înșirate în acești paragrafi, plus taxa de examen de K 80 și taxa de certificat de K 2.30.

§ 14. La examenele de diferență nu se plătește didactru, ci o taxă de examen de K 120 și K 2.30 pentru testimoniul de clasă.

§ 15. Absolvenții școlii au a plăti deodată cu înaintarea cererii pentru examenul de maturitate o taxă de examen de K 20, taxă de testimoniul de maturitate 6 K și taxă pentru caiete de maturitate 4 K.

La examenele de maturitate din câte unul sau două obiecte, precum și la repetiția examenului întreg, se plătește taxa de 20 K și caietele 4 K.

§ 16. Nimeni nu poate fi scutit de achitarea taxelor înșirate în §§ 12, 13, 14, ci ele trebuiesc achitate complet deodată cu înaintarea cererii concesiunii de examen. La caz de respingere a cererii, taxele plătite se restituie petentului. Dacă însă petentul nu se supune la examen la termenul fixat din orice cauză, pierde taxele plătite.

§ 18. Elevii de confesiuni străine decât cea greco-orientală și greco-catolică română, precum și cei din țări străine, plătesc taxele de examene duble,

C) Taxe de certificate școlare.

§ 19. Libere de taxe sunt numai conduitele semestrale și certificatele școlarelor ordinari dela finea anului.

§ 20. Oricare alte certificate sunt supuse la taxe și anume:

a) Certificat anual sau semestral de pe unul din cei 3 ani ultimi costă 2 K, plus timbru 30 bani.

b) Certificat de frecvență, de moralitate etc costă 1 K, plus timbru 30 bani.

c) Extras de pe certificatul de maturitate costă 5 K, plus timbru 1 K.

d) Certificate speciale de altă natură costă 5 K, plus timbru 1 K.

§ 21. Dacă certificatul cerut e mai vechiu ca de pe cei trei ani din urmă, taxa se plătește îndoiti.

§ 22. Toți ceilalți elevi, cari doresc să fie scutiți de didactru, vor înainta până cel mai târziu în 30 Septembrie v. pentru semestrul I. și până cel mai târziu în 28 Februarie v. pentru semestrul II., direct la Eforia școlară, petițiuni speciale înzestrate cu atestat de paupertate, respective în caz de avere cu extras dela cartea funduară și cu testimoniul sau conduita școlară. Petițiunile înaintate după aceste termene nu se vor lua în considerare. Acei școlari, cari n'au din studii cel puțin nota «Bine» și moralitatea «bună», nu vor fi scutiți de didactru.

§ 23. Scutiri se pot face absolut numai dela plățirea didactrului școlar. Celelalte taxe sunt obligați să le plătească toți școlarii fără deosebire și dela plățirea acelora nu poate fi nemenea dispensat sub nici o împrejurare.

§ 24. Didactrul și taxele școlare arătate se achită la cassa Eforiei școlare în chipul următor:

1. Până la 5 Septembrie v. toate taxele laterale; fără plățirea cel puțin a acestor taxe nici un elev nu va fi înscris.

2. Jumătate din suma didactrului se va plăti până cel mai târziu la 31 Decembrie v.

3. A doua jumătate a didactrului se va plăti până cel mai târziu la 31 Martie v.

Acei școlari, cari nu vor achita didactrul până la termenele arătate, vor fi îndepărtați din institut și despre această îndepărtare va fi încunoștințat părintele, tutorul sau îngrijitorul respectivului elev. Restanțe sau amânări de plată nu se admit.

Fiecare elev e dator a avea la începutul anului școlar toate cărțile necesare nouă și în bună stare, deoarece legile școlare opresc traficul de cărți și recvizite și folosirea de cărți vechi și necorăspunșătoare. Cărțile vor purta viza institutului alătura cu numele elevului.

Chipiul și uniforma proprie a școlii comerciale, fiecare elev e dator a și-le procura la intrarea în școală, fiind obligatorii pentru toți elevii. Pentru orice informațiuni mai detaliate părinții și tutorii școlarelor să se adreseze la Direcțiune.

„VATRA“

institut de credit și de economii, soc. pe acții în Cluj.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de contabil la filiala institutului nostru din Mociu (Mocs) comitatul Cojocna publicăm concurs.

Petenții să dovedească că au absolvat vreo școală comercială; că posed afară de limba maternă și limba maghiară și că au praxa recerută ca să poată purta independent contabilitatea filialei.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt Cor. 1600 salar și Cor. 400 bani de quartir anual. Cel ales va avea să servească 6 luni de probă când va putea fi denumit definitiv.

Cererile cu documentele necesare să se trimită la adresa direcțiunii institutului până la 1 August st. n. 1914, iară postul este de ocupat în 15 August a. c.

1—1

Direcțiunea.

„CRIȘANA“

institut de credit și economii societ. pe acții în Brad (comit. Hunedoarei).

CONCURS.

1—2

Direcțiunea subsemnată publică prin aceasta concurs pentru ocuparea *postului de practicant* devenit vacant la filiala institutului din Gurahont (Honc6, com. Arad) cu termenul până la 10 August n. 1914. Postul este a se ocupa la 1 Septembrie n. 1914.

Dela recurenți să recere, ca să fie absolvat o școală superioară de comerț cu examen de maturitate, să cunoască, în afară de limba română, limba maghiară, eventual și cea germană. Cei cu serviciul militar împlinit și cu praxă de bancă vor fi preferiți.

Emolumentele sunt următoarele: salar lunar 80 cor., 15% după salar ca adaus de scumpete și tanțiemă statutară.

Cererile însoțite de atestate în original sau copie legalizată sunt a se înainta pe adresa direcțiunii institutului din Brad.

Brad, 16 Iulie n. 1914.

Direcțiunea.